

ПРВИ ПУТ С МИТРАЉЕЗОМ НА НЕМЦЕ

Једне суботе крајем августа углед нашег митраљеза порастао је толико да га више ништа не може умањити. Наше пушке, бар пушке оних који су се борили на истој линији на којој је дејствовао и митраљез, изгледале су нам после борбе непотребне, скоро бедне, као што младићу који изненадно угледа изванредну лепотицу његова девојка постане за тренутак непотребна, туђа. Захладнели смо према нашим пушкама, нашим старим другарицама, и, бар мени, требало је подоста времена да се ослободим јаког утиска митраљеза.

Развили смо се у стрелце лежећи у јарку који се протезао дуж једног друма недалеко од Грабовца. Били смо спремни. Пушке су нам биле пуне и откочене. Иза нас, у јарку с друге стране пута, узео је заклон санитет Јулка Мештеровић и заробљеници: председник ваљевске општине, његов пријатељ, директор Ваљевске гимназије, и два трговца чији смо транспорт, тридесет волова, пре неколико дана запленили и разделили сиромашним и опљачканим сељацима. Пред нама је била чистина, а мало даље и десно кукурузи. У Грабовцу се чула машинка, каткада по нека пушка. То су се наше патроле чаркале с Немцима који су први пут сишли са својих аутомобила на главном друму, контролисаном од нашег одреда, и пошли путeljцима, поред кућа, кроз шумарке и чак кроз кукурузе. На чистини пред нашим камуфлираним цевима изненадно се појавио из кукуруза мањи одред партизана који су хигали на десно крило нашег положаја. Испред нас, на левом истуреном крилу, зачула се наша машинка освојена у Скели. Бора Кечић отворио је на некога ватру. Немци! Гледали смо иза својих заклона како заостали партизани на десном крилу напињу све своје снаге да пређу брисани простор, ораницу испред нас, и да се заклоне. На зачељу одреда, носећи на рамену пушкомитраљез, био је Ватрогасац. Згрченог лица од напора, саплићући се и упадајући у орање, вукао је свој пушкомитраљез као да напиње своје последње снаге. Процес у његовим плућима није престао његовим доласком у шуму.

Пали! — командовао је Коча. (Коча Поповић).

Ватрогасац ми је ишчекао испред очију сасвим десно — заборадио сам на њега и на опасност у којој се налазио. Одјекнула

је неЈеднака, неуједначена ватра наших пушака. Напругнуто сам гледао кроз траву и гранчице хмг заклона — нисам видео непријатеља. Али су кукурузи пред нама и преда мном шумили и повијали се — Немци су се приближавали кроз кукурузе, наступали су полуполево од нас. Зафијукали су оштро, јетко немачки меци сасвим у нашем правцу, заривајући се у земљу пред нама и неколико метара иза наших грудобрана и јарка. Управио сам пушку на кукурузе и понова опалио, упркос често поновљеној заповести да ниједан партизан не опали док му се непријатељ сасвим видљиво не приближи.

Нисмо знали колика је снага непријатеља.

— Напред! — одјекивала је из кукуруза команда на немачком и поново, учестано заривали су се меци око нас.

Тада је изненадно заштекотало сасвим близу мене, с леве стране. Као да је стављена у покрет огрохмна шиваћа машина чије се клопарање чује десетоструко јаче од машине обичних размера.

Иаш митраљез штеповао је кукурузе.

— Ево их! С лева!

Штектање се поновило, дуже, оштрије, гласније. Онда је на једном престало и могли смо осетити да је и паљба с оне стране престала.

— Рањен сам — тихо је звао један од митраљезаца.

— Шта ти је? Дођи! — храбрио га је санитар из јарка.

И тада сам видео Миклошево лице, лепо лице дубоко усечених линија, под заплећеним немачким шлемом са кога је здерана хитлеровска значка. Око изразитих уста и носа текла је крв.

— Јлта ти је? Где си рањен? — питали смо га, без даха а лице под шлемом скаменило се у болној, резигнираној гримаси чуђења. То лице под шлемом, ко зна зашто, подсетило ме је на кишно дечаштво у Уској улици, на трагично лице јунака из фршма „Бигпарад”...

И стварно — све је била само фантасмагорија, само тренутно привиђење — свирепа привидност — режија.

— Где си рањен, где? — запитали смо неколицина у исти мах и лице из филма покренуло се, глава са шлемом неодлучно се окренула лево и десно, а бол, резигнација и чуђење ишчезавали су са лица полако, као јутарња магла са реке.

—* Не знам — поновио је неодлучно Миклош, а крв му се око уста брзо сирила. Затим ~~смо~~ се сетили: мала експлозија не-исправног метка у нашем митраљезу изазвала је то крвављење у Миклошевом носу и то нам је за тренутак дочарало близину смрти.

Ту на том сунчаном путу изнад Грабовице, укупани у јарку, гладни и жедни не осећајући глад и жеђ, вукући се од пет часова ујутро по импровизованим заклонима и издржавши око подне прву борбу са жандармима — које смо потукли и од којих је један пола сата после сукоба с Немцима прешао нама — осетили смо за тренутак свирепу чаролију смрти. Свако је од нас могао остати

да лежи на сунцу, са проваљеном лобањом, загледан у високо, бистро небо Посавине, с пушком поред себе, са толико неизречених мисли, са толико љубави, са толико снова у тој проваљеној лобањи.

— Цурик! — чуло се из кукуруза.

Немци су одступали. Одступали су скоро нечујно, ишчезли су — наш митраљез унео је у њихове редове пустош, а у душе ужас. Од наших патрола по Грабовцу и околини мислили су да су наше главне снаге, а овај одред на друму, наш главни одред — држали су за неку заштитницу, за неку безначајну слабу patrolу. Режија је била случајна — наше снаге распоређене су без прецизних података о непријатељу, али успех је био савршен. Први немачки силазак са главног друма у кукурузе био је за дуго време и последњи — и жандармерија и Немци доживели су савршен пораз.

Пре подне, заведени једном малом нашом патролом коју је водио Бора Кечић, испалили су четрдесет граната на мртве Грабовчане.- живи партизани, покосивши из машинке неколико Немаца напустили су неопажено гробље, а огорчени Немци, у намери да их сатерају у готове, већ насељене гробове, отворили су немилосрдну топовску ватру на пусто гробље.

(Из књиге „За Титом“).

Чедомир МИНДЕРОВИЋ